

A decorative pattern of small white dots is arranged in a grid on the left side of the page, extending from the top to the middle section.

Werken met differentiatie in de BSO
Variëren in leeftijden en activiteiten

Colofon

Uitgave van: JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding

Redactie: Jeanne van Berkel

Uitgave: oktober 2007
JSO expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding
Nieuwe Gouwe Westzijde 2a
2802 AN GOUDA
T: 0182 547888
F: 0182 547889
E: info@jso.nl
W: www.jso.nl

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt door financiële steun van de provincie Zuid-Holland.

provincie **HOLLAND**
ZUID

Inhoudsopgave

Aanleiding.....	2
Ruimte nodig	3
Pedagogische overwegingen	3
Opbouw	3
Pedagogiek BSO	4
Algemene pedagogische uitgangspunten Buitenschoolse opvang	5
Pijlers hernieuwde pedagogiek	5
Werken aan zelfstandigheid en kinderteilname	6
BSO is vrije tijd	6
De BSO wil kinderen een veilige basis bieden	6
Een naar buiten gerichte blik	6
De BSO wil kinderen leren rekening te houden met elkaar, eigen keuzes maken en eigen verantwoordelijkheid te dragen	6
Rechten van kinderen in de BSO	7
Met ouders en andere jeugdvoorzieningen	8
Werken met differentiatie in de BSO	9
Definitie	9
Meerwaarde	9
BSO geeft meer invulling aan vrije tijd waarin ook behoefte is aan georganiseerde activiteiten.....	9
Leuk en gevarieerd aanbod van activiteiten, aanspreken van Meervoudige Intelligentie.....	11
Meer integratie van opvang- en wijkkinderen	13
Meer kansen om uitbreiding te realiseren.....	13
In de praktijk	14
Twee voorbeelden	15
Mini en Top BSO's: differentiëren in leeftijden	15
Activiteiten: differentiëren in aanbod	17
Aan de slag met herijken van de BSO.....	20
Essentiële vraag	20
Hoe visie ontwikkelen?.....	20
Visieontwikkeling	21
Bijlage 1: Voorbeelden van differentiatie in de BSO.....	22

Aanleiding

Met ingang van augustus 2007 zijn basisscholen verplicht om voor- en naschoolse opvang aan te bieden, als ouders hierom vragen. De aangenomen motie van Aartsen – Bos bij de algemene politieke beschouwingen in de Tweede Kamer in 2005 is hier de aanjager voor geweest.

Deze motie verzoekt de regering de wet- en regelgeving met ingang van 1 januari 2007 zodanig aan te passen dat scholen worden verplicht hetzij voor- en naschoolse opvang aan te bieden tussen 7.30 en 18.30 uur, hetzij faciliteiten te bieden waarbinnen andere partijen dat doen. Deze motie heeft uiteindelijk geleid tot wetwijzing van de Wet op het Primair Onderwijs (WPO) in september 2006.

In de gewijzigde wet op het WPO is vastgelegd dat:

‘De verantwoordelijkheid voor het zorg dragen voor een voorziening voor buitenschoolse opvang op schoolniveau komt bij het bevoegd gezag te liggen. Dit wetsvoorstel heeft als doel het bevoegd gezag verantwoordelijk te maken voor de aansluiting van de schooltijden met buitenschoolse opvang voor ouders die hier om verzoeken: de vraag van ouders is leidend. Hoe het bevoegd gezag hier vervolgens feitelijk invulling aan gaat geven, is aan het bevoegd gezag in overleg met de ouders. Door de Onderwijsraad zijn hiervoor modellen opgesteld in bovengenoemd advies die scholen een handvat kunnen bieden, maar scholen zijn vrij om een eigen model te implementeren in samenspraak met ouders.’¹

In praktijk zien we dat de motie van Aartsen - Bos leidt en geleid heeft tot verdere ontwikkeling van de samenwerking: afstemming van aanbod, kwaliteitsverbetering en het uitbouwen van de samenwerking onderwijs, opvang en activiteiten.

De Onderwijsraad heeft na het aannemen van de motie, op verzoek van het Ministerie van OCW, een aantal modellen ontwikkeld.²

In deze drie modellen is een gradatie van intensieve samenwerking – of liever gezegd integratie van het aanbod van onderwijs en opvang – waar te nemen.

De modellen zijn:

1. *De school als makelaar*: hierbij maakt een school afspraken met een kinderopvangorganisatie en zijn verantwoordelijkheden gescheiden.
2. *Opvang en onderwijs in 1 hand*: hierbij richt de school een eigen organisatie voor kinderopvang op die verantwoordelijk is voor de voor- en naschoolse opvang. Deze aparte organisatie valt onder de wetgeving van de kinderopvang.
3. *Opvoeding, opvang en onderwijs onder 1 dak, integraal model*: waarbij er sprake is van één organisatie die opvang en onderwijs aanbiedt voor kinderen van 0 tot 12 jaar. Juridisch gezien is het nog niet mogelijk om tot een dergelijke voorziening te komen vanwege de verschillende wetgeving waar de verschillende onderdelen onder vallen.

Bijna alle scholen kiezen in hun samenwerking voor het model ‘*de school als makelaar*’. In dit model hebben de ouders te maken met twee duidelijk van elkaar te onderscheiden partijen: school en kinderopvang.

Voorwaarde is wel dat school en opvangorganisatie constructief samenwerken.

---

¹ www.schoolenopvang.nl

² “Een vlechtwerk van onderwijs en opvang” (april 2006)

<http://www.besturenraad.nl/pdf/kinderopvang-samenv-or-2-2006.pdf> (samenvatting)

Ruimte nodig

Door het op grote schaal uitbesteden van BSO komen kinderopvangorganisaties voor het grote knelpunt van locaties te staan. De vraag naar BSO stijgt, terwijl er niet direct ruimte om nieuwe groepen te starten voor handen is. Het Ministerie van Onderwijs heeft in juni 2007 een folder uitgebracht met slimme en creatieve huisvesting voor de buitenschoolse opvang. Daarin schrijven zij: *'Steeds meer kinderen van de basisschool maken gebruik van de buitenschoolse opvang. Er moeten daarom ook steeds meer locaties komen voor buitenschoolse opvang (bso) komen. Dat is niet eenvoudig. Maar het kan wel. Hier vindt u praktijkvoorbeelden voor een slimme en creatieve aanpak om de BSO in uw school of gemeente te huisvesten.'*

Bekende en minder bekende voorbeelden komen aan de orde zoals:

- De BSO box: www.ruimtevoorkinderen.nl
- De kindercaravan: www.dekindercaravan.nl
- 'Schoolschakelaar ontwerpateliers' om creatief gebruik met bestaande / lege ruimte in een school te stimuleren en deze multifunctioneel te gebruiken.
- Samenwerking met scouting of sportverenigingen, omdat deze ruimtes na schooltijd beschikbaar zijn.

*'Kinderopvangorganisaties investeren flink in en blijken creatief om de groei van de vraag naar BSO op te vangen. Verwacht wordt dat toch 13% van de aangemelde kinderen op 1 augustus op een wachtlijst komt. Uit het onderzoek komt verder naar voren dat naast het (blijvende) ruimtegebrek de toename van de vraag op maandag, dinsdag en donderdag de belangrijkste oorzaak is van de wachtlijsten'*³

Pedagogische overwegingen

In de discussie over het ruimtegebrek voor de BSO, valt het JSO op dat er geen of nauwelijks aandacht is voor de pedagogische overwegingen om een BSO te starten of de pedagogische aanpak tegen het licht te houden. Het is mogelijk om binnen bestaande ruimtes en binnen de bestaande BSO een gedifferentieerd aanbod aan te bieden, waardoor gezamenlijk ruimtegebruik toe kan nemen en de BSO voor kinderen leuk(er) is, waardoor er meer capaciteit gerealiseerd kan worden. In deze notitie willen we kinderopvangorganisaties handreikingen bieden om vanuit pedagogische overwegingen naar de ruimtemogelijkheden en de uitbreiding van de BSO te kijken.

Opbouw

We starten deze notie met enkele pedagogische kaders voor het werken in de BSO, waarbij ook de vernieuwingen aan de orde komen. Daarna gaan we in op wat wij onder werken met differentiatie op de BSO verstaan en wat de winstpunten zijn. Twee praktijkvoorbeelden waarin met leeftijden en activiteiten gewerkt wordt, illustreren dit. Tot slot bieden wij enkele suggesties aan om deze ontwikkeling ter hand te nemen.

Wilt u meer informatie of ondersteuning bij het ontwikkelen en implementeren van werken met leeftijden en / of activiteiten in de BSO, dan kunt u contact opnemen met JSO.

JSO, expertisecentrum voor jeugd, samenleving en opvoeding

Jeanne van Berkel

T 0182-547888

E j.van.berkel@jso.nl

W www.jso.nl

---

³ <http://www.mogroep.nl/index.php?p=56082&parent=49271>

Pedagogiek BSO

De aandacht voor pedagogiek in de kinderopvang is de laatste jaren toegenomen. Met de invoering van de Wet kinderopvang in 2005 worden ook eisen gesteld aan het pedagogische beleid. Er zijn basisdoelen benoemd die in het beleid moeten worden verankerd.

Deze basisdoelen zijn als volgt geformuleerd door Marianne Riksen-Walraven:

- het bieden van emotionele veiligheid
- gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van persoonlijke competentie
- gelegenheid bieden tot het ontwikkelen van sociale competentie
- eigen maken van normen, waarden en cultuur

Ook zijn er eisen gesteld aan de wijze waarop er aan basisdoelen gewerkt moet worden: via de zogenaamde pedagogische inzet, wat resulteert in onderstaande matrix.

Pedagogische matrix

<i>Wettelijk kader</i> <i>Peda inzet</i>	Emotionele veiligheid	Persoonlijke competentie	Sociale competentie	Normen en waarden
Leidster kind interacties				
Binnen en buitenruimte				
De groep				
Activiteiten				
Spelmateriaal				

Daarnaast is in de wet opgenomen dat:

- opvang in stamgroepen plaatsvindt, met mogelijkheid open deuren beleid. Dit betekent dat een organisatie omschrijft wat zij onder stamgroepen en open deuren beleid – activiteiten buiten de stamgroep verstaat.
- er een passage over de visie op samenwerking met externe organisaties in het kader van integraal jeugdbeleid (signaleren) opgenomen dient te zijn: *'Het pedagogisch beleidsplan vermeldt ook op welke wijze beroepskrachten bij hun werkzaamheden worden ondersteund door andere volwassenen.'*⁴

⁴ 'Verantwoorde Kinderopvang, verdere stappen naar de toekomst' / Convenant Kwaliteit Kinderopvang / dec 2006 BOinK, MO-groep en BKN

Bij het NIZW (nu NJi) verscheen in 2002 de brochure *'Pedagogisch beleid in de BSO, over het opzetten van een pedagogisch beleidsplan'*⁵ waarin 8 punten als pedagogische kaders benoemd worden. De uitgangspunten worden hierna beschreven.

Algemene pedagogische uitgangspunten Buitenschoolse opvang

- **Opvang**
In de opvang staat centraal het bieden van: onderdak, zorg, bescherming, gezelligheid en persoonlijke aandacht voor ieder kind.
- **Vrije tijd**
In de vrije tijd van het kind staat spelen centraal. Hierbij is een evenwicht tussen vrij spel (naar eigen keuze en zonder sturing door de volwassene) en georganiseerde activiteiten (door volwassene georganiseerd en begeleid) belangrijk.
- **Mede opvoeden**
Begeleiden van kinderen gedurende een aantal dagdelen per week betekent ook opvoeden: omgangsregels, huisregels, begeleiden naar zelfstandigheid. Dit alles in samenspraak met ouders.
- **Voor jong en ouder, voor jongens en meisjes**
Het aanbod moet geschikt zijn voor jonge kinderen en oudere kinderen, en voor jongens en meisjes.
- **Toegankelijk voor iedereen**
Voor kinderen van hoog- en laagopgeleide ouders, veel en weinig verdienende ouders. Dit vergt aandacht voor de ouderbijdrage en de bekendmaking van het aanbod.
- **Continuïteit**
Kinderen en ouders moeten op de voorziening kunnen rekenen als een 'tweede thuis'. Dat betekent openstelling op elke doordeweekse dag en in (een deel van) de schoolvakanties.
- **Naar behoefte**
Kinderen en ouders maken naar behoefte gebruik van de opvang en de vrijetijdsactiviteiten.
- **Geschoolde leiding is de basis**
Begeleiding van opvang en vrijetijdsactiviteiten in groepsverband is een beroep en iets anders dan onderwijzen.

Pijlers hernieuwde pedagogiek

Met de aandacht voor pedagogische vernieuwing in de BSO zijn door JSO in het handboek: *'Aan de slag met pedagogiek in de BSO'* (JSO, 2003), 5 pijlers geformuleerd die als rode draad in de BSO aanwezig zijn. Deze pijlers zijn nog steeds actueel.

Het gaat hier om de volgende thema's:

- Werken aan zelfstandigheid en kinderparticipatie;
- BSO is vrije tijd;
- De BSO wil kinderen een veilige basis bieden;
- Een naar buiten gerichte blik;
- De BSO wil kinderen leren rekening te houden met elkaar, eigen keuzes maken en eigen verantwoordelijkheid te dragen

We lichten deze thema's kort toe.

---

⁵ "Pedagogisch beleid in de BSO, over het opzetten van een pedagogisch beleidsplan" (2002)
Te downloaden via [www.Nji.nl / publicaties / bso](http://www.Nji.nl/publicaties/bs0)

Werken aan zelfstandigheid en kinderparticipatie

Kinderen meer ruimte geven om zelfstandig op pad te gaan, ruimte geven om zelf te kiezen en zelf invulling te geven aan de BSO-tijd. Kinderparticipatie is als rode draad aanwezig in de BSO, de uitwerking kan wel verschillen. Kinderparticipatie is een mentaliteit en geen activiteit. Het is een basishouding van de groepsleiding om rekening te houden met wat kinderen zeggen, denken en willen doen op de BSO.⁶

BSO is vrije tijd

Een uitgangspunt van vrije tijd is de ruimte om zelf te kiezen wat je doet, waar en met wie. Dit wordt in steeds meer BSO's vertaald in het bieden van mogelijkheden om verschillende activiteiten te doen en in hoeken of andere ruimtes te spelen. Kinderen kiezen zelfstandig wat zij willen doen. Indien er sprake is van meerdere groepen in de BSO kan er met open deuren gewerkt worden, stamgroepen en mentorkinderen.

De pedagogiek van Reggio Emilia, *'een kind heeft honderd talen'*, ligt mede ten grondslag aan het bieden van allerlei verschillende spelmogelijkheden en activiteiten.

Een kenmerk van vrije tijd is ook plezier hebben. Aandacht voor leuke dingen doen en het opbouwen van een groepsband met elkaar vormen hier een onderdeel van.

De BSO wil kinderen een veilige basis bieden

Kinderen gaan pas op ontdekking uit, als ze zich veilig voelen. Dit principe geldt zowel voor jonge als voor oudere kinderen. Kinderen op de BSO vragen om sociale veiligheid. Het vraagt om groepsleiding die kinderen de ruimte geeft, met hen meedenkt, er voor hen is als zij het nodig hebben, maar ze verder ook vrij laat. Veel meer een begeleider dus.

Specifieke aandacht voor jongens en meisjes, jonge of oudere kinderen maakt een onderdeel uit van de veilige basis. Dit geldt ook voor thema's als pesten, sociale contacten, aandacht voor rituelen etc.

Een naar buiten gerichte blik

Oudere kinderen op de BSO vragen om meer ruimte en vrijheid, minder bescherming vanuit het kindercentrum. Steeds vaker vindt de BSO geïntegreerd plaats met verschillende clubs, sportactiviteiten of Brede school activiteiten. De BSO staat als het ware midden in de samenleving en maakt onderdeel uit van de sociale infrastructuur voor kinderen in een wijk of plaats.

De BSO wil kinderen leren rekening te houden met elkaar, eigen keuzes maken en eigen verantwoordelijkheid te dragen

Door in de BSO veel meer het individuele kind met zijn of haar vragen, interesses en behoeften centraal te stellen, leert de groepsleiding de kinderen omgaan met verschillende belangen. Niet alles kan altijd. De groepsleiding denkt mee met kinderen en zet de overwegingen van hun keuze op een rijtje. Kinderen kunnen meedenken om tot een gezamenlijke oplossing te komen. Oplossingen van kinderen worden nageleefd en uitgevoerd. Kinderen worden zo mede verantwoordelijk voor de BSO.

Een heldere en zeer consequente houding van het team is belangrijk hierin. De kinderen dienen zich aan de gezamenlijk gemaakte afspraken te houden. Alle groepsleid(st)ers dienen zich dan ook hieraan te houden.

Als het nodig is bent u er voor de kinderen, daar kunnen zij op rekenen.

---

⁶ Meer lezen over kinderparticipatie? www.jeugdparticipatiezh.nl

Rechten van kinderen in de BSO

Met de invoering van de motie van Aartsen - Bos, schreef het pedagogen platform in Management Kinderopvang (maart 2006) het volgende over de pedagogische ontwikkelingen in de BSO: *'Het is goed om voorafgaand aan deze nieuwe fase voor de buitenschoolse opvang de pedagogische balans op te maken, zodat nieuwe buitenschoolse opvang kan voortbouwen op de verworvenheden van het verleden. De hierna volgende pedagogische uitgangspunten zijn het resultaat van 50 jaar ervaring in deze werksoort. Daarbij moet aangetekend worden dat de buitenschoolse opvang haar pedagogisch beleid de afgelopen jaren heeft vernieuwd. De vernieuwing laat zich samenvatten in vier elementen:*

1. *Meer georganiseerde vrijetijdsactiviteiten.*
2. *Meer gelegenheid tot zelfstandig opereren van kinderen binnen en buiten het centrum voor buitenschoolse opvang.*
3. *Meer keuzevrijheid voor kinderen.*
4. *Meer kinderopparticipatie.*

De buitenschoolse opvang profileert zich als een vrijetijdsclub voor kinderen: als een uitbreiding van de wereld van het kind naast thuis en school, waardoor zij in contact komen met de vele mogelijkheden van de samenleving.

De redenen die deze omslag noodzakelijk maakten, waren tweeledig:

- *De wens om de BSO ook voor oudere kinderen (8+) aantrekkelijk te houden.*
- *Klachten van kinderen en hun ouders over verveling en te weinig vrijheid.*

BSO is meer dan alleen een vrijetijdsclub. Kinderen komen er niet incidenteel, maar gedurende het hele jaar en vaak vele jaren van hun kinderleven. Daarom blijft een aantal essentiële pedagogische principes overeind. Van oudsher en nog steeds is de pedagogische opdracht van de buitenschoolse opvang: het bieden van een tweede thuis in een veilige en opgewekte sfeer, met individuele aandacht voor ieder kind en mogelijkheid voor ontspanning.

De buitenschoolse opvang verenigt dus twee principes: 'net als thuis' en 'uitbreiding van de wereld naast thuis en school'. De kinderen komen in groepsverband. Hun begeleiding is een beroep, waarvoor scholing is vereist. De beroepskracht is zowel gericht op individuele kinderen als op het groepsproces. Zoals uit onderstaande pedagogische uitgangspunten blijkt heeft zij/hij verschillende rollen: gastvrouw (-heer), begeleiden en opvoeden, toezicht houden op veilige afstand, vertrouweling zijn, programma's maken en samenwerken met ouders, onderwijskrachten, vrijwilligers en vakkrachten.

Hierachter staan de pedagogische uitgangspunten die in de professionele buitenschoolse opvang gehanteerd worden. Wij hebben ze geformuleerd als rechten van kinderen.

Rechten van kinderen in de BSO

- *Tweede thuis*
- *Spelen*
- *Privacy en autonomie*
- *Participatie*
- *Aansluitend aanbod*
- *Ontwikkeling normen en waarden*
- *Deel uitmaken van een leefgemeenschap*
- *Samenwerking met ouders.*⁷

---

⁷ <http://www.pedagogenplatform.nl/index.php/rechten-van-kinderen-in-de-bso>

Met ouders en andere jeugdvoorzieningen

De kern van alle ontwikkelingen is dat de BSO niet meer als zelfstandige en zelfwerkende organisatie voor kinderen kan blijven functioneren. De roep om af te stemmen en samen te werken met andere organisaties neemt toe. Niet alleen omdat de maatschappelijke ontwikkelingen zo zijn, maar ook vanwege de vraag van ouders naar een meer afgestemd aanbod van opvang en onderwijs (dagarrangementen / dagindeling) en de wens van kinderen naar een meer gevarieerde en uitdagende (op activiteitengerichte) BSO, waarin zij zelf inspraak hebben.

Werken met differentiatie in de BSO

Wat verstaan wij onder gedifferentieerd werken in de BSO en wat is de meerwaarde ervan? In deze paragraaf gaan we op deze twee vragen in.

Definitie

Onder gedifferentieerd werken verstaan wij:

De BSO biedt een dienstenpakket aan dat uit verschillende varianten bestaat, waaruit ouders en kinderen hun keuze kunnen maken. Zo kan

- *de BSO meer kan inspelen op specifieke, bij de leeftijd en het ontwikkelingsniveau passende behoeften van kinderen*
- *de BSO verschillende soorten activiteiten aanbieden, met als winst:*
  - *Kinderen de BSO leuk en aantrekkelijk (blijven) vinden, ook oudere kinderen.*
  - *Kinderen spelerwijs leren omgaan met keuzes maken en verantwoordelijkheden.*
  - *Kinderen tijdens de opvangdagen deelnemen aan activiteiten.*

Meerwaarde

Differentiatie in de BSO heeft als winstpunten:

- BSO geeft meer invulling aan vrije tijd waarbij ook behoefte is aan georganiseerde activiteiten.
- Leuk en gevarieerd aanbod van activiteiten, aanspreken van Meervoudige Intelligentie.
- Meer integratie van opvang en wijkkinderen.
- Meer kansen om uitbreiding te realiseren.

We werken deze winstpunten nader uit.

BSO geeft meer invulling aan vrije tijd waarin ook behoefte is aan georganiseerde activiteiten

In de tijd na school staat het spelen centraal. Het is de vrije tijd van kinderen. Vrij spelen en georganiseerde activiteiten zijn beide belangrijke elementen in de vrije tijd. Vrij spelen houdt in: spel naar eigen keuze, samen met leeftijdgenoten of alleen, en zonder sturing door de volwassene. Bij de georganiseerde activiteiten geldt dat kinderen vrij zijn om zich er al dan niet voor aan te melden.

*'Een belangrijk uitgangspunt voor de BSO is dat de groepsleiding er bewust mee omgaat dat BSO leuk moet zijn voor kinderen en dat het om hun vrije tijd gaat. De BSO maakt onderscheid tussen vrije activiteiten, open activiteiten en vaste activiteiten waaruit kinderen kunnen kiezen. Open activiteiten worden door de groepsleiding georganiseerd, vaak n.a.v. ideeën die kinderen of de groepsleiding zelf aandragen.'*⁸

Vrije tijd kenmerkt zich door een combinatie van open en gericht spel, waarbij kinderen ook nieuwe vaardigheden eigen willen maken.

Vrije tijd is: zelf kiezen waar je speelt, met wat en met wie. En dan het liefste niet of zo min mogelijk onder het toezicht van een volwassene. Toch zijn er kinderen die met verve deelnemen aan cursussen in hun vrije tijd en zo talenten ontwikkelen.

---

⁸ Pedagogisch beleid Koepel kinderopvang / Wageningen

*'De vrije tijd is voor kinderen die tijd die zij zelf in kunnen vullen. Kenmerkend voor de vrije tijd is het zelf kunnen kiezen 'wat je wilt doen en met wie'. Presteren kan ook in de vrije tijd een belangrijk doel zijn zoals in allerlei sportactiviteiten, of in het werken aan producten, bijvoorbeeld in het kader van kunstzinnige vorming. Plezier daaraan beleven staat echter centraal als het om vrijetijdsbesteding gaat. Vrije tijd van kinderen is te typeren als die tijd waarop het gezin (verzorgingssysteem) en school geen claim kunnen leggen. Ook in situaties waarin kinderen niet helemaal over hun vrije tijd kunnen beschikken, kunnen ze die tijd wel als vrije tijd ervaren, bijvoorbeeld tijdens een uitstapje met hun ouders maar de kermis, en op school tijdens het speelkwartier en overblijven. Gezien hun leeftijd bestaat er echter altijd een afhankelijkheidsrelatie met volwassenen.'*⁹

Er zijn verschillende niveaus van vrije tijd van kinderen. Het onderscheid kan gemaakt worden in mate van bemoeienis en aanwezigheid van volwassenen, georganiseerde en ongeorganiseerde activiteiten. Dit onderscheid biedt medewerkers in de vrije tijd van kinderen een handvat. Het gaat hierbij om:¹⁰

- vrij spel zonder volwassenen;
- vrij spel onder begeleiding van volwassenen op de achtergrond (zwemmen, BSO);
- mix van vrij spel en activiteiten, volwassenen begeleiden op de achtergrond (bouwdorp, speeltuin, BSO);
- activiteitenaanbod met keuzes, volwassenen begeleiden (spelinstituut, circuitmodellen);
- vastgestelde programma's met begeleiding van volwassenen (sport, muzieklles, ballet).

'We zoeken samen met de kinderen naar een evenwicht tussen vrij en georganiseerd spel. Kinderen leren door spelen, door zelf keuzes te maken in materiaal, activiteiten en spel. We betrekken hen bij dagelijkse gebeurtenissen en nodigen kinderen uit nieuwe ervaringen op te doen door voor hen nieuwe dingen aan te reiken. We spelen hierbij in op behoeften en ontwikkelingsfase van (een groep) kinderen. Een (groep) kind(eren) bepaalt mee of we begeleiden, stimuleren of juist afstand houden en ruimte bieden.

*Op diverse locaties worden op momenten van een dag leeftijdgerichte activiteiten aangeboden buiten de groepsruimte. Zo organiseren en stimuleren we door samenvoegen samenspel. We bieden kinderen kansen zich sociaal, in spel met leeftijdgenootjes optimaal te ontwikkelen.'*¹¹

*'De buitenschoolse opvang schakelt (dus) om van een groepsgerichte benadering naar een aanbod aan alle kinderen van het centrum. Ze legt meer nadruk op functioneel ingerichte ruimtes, op activiteiten naar keuze voor alle kinderen en op individuele afspraken per kind. Het oude groepswerk krijgt minder aandacht en wordt beperkt tot de aankomst uit school. Het is ook wel logisch: als je leuke activiteiten wilt organiseren en de kinderen voldoende keuzemogelijkheid wilt bieden is het niet meer per groep te regelen en gebeurt het dus snel op centrumniveau. De kinderen uit alle groepen kunnen gebruik maken van alle ruimtes. (...) Vaste leidsters en groepsleden zijn zeker van belang in een dergelijk concept van buitenschoolse opvang als kinderclub.'*¹²

Aansluitend aan de behoefte om meer activiteiten te bieden in de vrije tijd kunnen we de aandacht voor Meervoudige Intelligentie noemen, wat een volgend winstpunt is.

---

⁹ F. Hajer in "De school en het echte leven, leren binnen en buiten school" (Nizw, 2001)

¹⁰ F. Hajer in "De school en het echte leven, leren binnen en buiten school" (Nizw, 2001)

¹¹ Pedagogisch beleid Raster kinderopvang BV / Deventer

¹² "Welkom in de groep / groepsindeling en opendeurenbeleid in kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang" H. Meij & L. Schreuder, NJi - 2007

Leuk en gevarieerd aanbod van activiteiten, aanspreken van Meervoudige Intelligentie

Er zijn vier belangrijke redenen om buitenschoolse opvang en buitenschoolse activiteiten geïntegreerd aan te bieden:

1. Educatie en ontwikkeling van kinderen
2. Verhoging van de aantrekkelijkheid voor oudere kinderen
3. Uitbreiding service aan ouders
4. Meer kinderen profileren van het aanbod ¹³

Deze redenen zijn nog steeds van belang en worden in praktijk steeds concreter uitgewerkt richting ontwikkeling van kinderen.

‘Kinderen in de leeftijd van 4-12 jaar willen bewegen, de wereld ontdekken, vaardigheden ontwikkelen, nieuwe ervaringen opdoen en talenten ontplooien. Kinderen krijgen op de buitenschoolse opvang de gelegenheid om actief bezig te zijn met sport, techniek, natuur en kunst/creativiteit. Zij kunnen veel in de buitenlucht zijn en hebben voldoende ruimte om zich uit te leven (binnen en buiten). De groepsleiding speelt in op wat de kinderen bezighoudt en doet een gedifferentieerd en gevarieerd aanbod (eventueel in samenwerking met andere organisaties). Zij/hij zorgt voor voldoende uitdaging in de activiteiten, inrichting en materialen. Het aanbod moet aansluiten op jonge kinderen en oudere kinderen, op jongens en meisjes, en op kinderen met diverse achtergronden. De groepsleiding speelt in op belevenissen van kinderen en gaat in op hun vragen. Zo leren de kinderen hun wereld kennen en ermee omgaan.’¹⁴

‘Het activiteitsaanbod neemt een steeds prominentere plaats in. In de samenwerking met partners liggen kansen voor een aantrekkelijk, gevarieerd maar ook laagdrempelig aanbod. Ook het werkveld ziet het belang van maatschappelijke ontwikkelingen die het noodzakelijk maken naar buiten gericht te werken en samen te werken. Hiervoor zijn verschillende scenario’s: kinderen van de buitenschoolse opvang doen mee aan externe activiteiten georganiseerd door een partner; de buitenschoolse opvang koopt activiteiten in of huurt een ruimte bij de sportvereniging of de speeltuin. Maar ook kan de buitenschoolse opvang zich openstellen voor kinderen uit de buurt om tegen betaling mee te doen aan hun activiteitsaanbod. Afhankelijk van de wensen en behoeften van kinderen en ouders wordt bekeken welk aanbod wordt gerealiseerd. Speelt dat zich af op het vlak van opvang, ontwikkeling en/of vrije tijd?’¹⁵

Ook vanuit de kinderopvang – in het kader van pedagogische vernieuwing – neemt de aandacht voor variatie in activiteiten toe. De pedagogiek van Reggio Emilia met de uitspraak ‘een kind heeft 100 talen’ is herkenbaar en drijfveer voor veel organisaties om naast creatieve activiteiten ook meer aandacht aan de dans, drama, techniek, beweging, etc. te besteden.

Meervoudige intelligentie

De theorie van Meervoudige Intelligentie kan inspirerend zijn om naar de organisatie en het aanbod van activiteiten voor kinderen te kijken.

Bij leren wordt er een beroep gedaan op Meervoudige Intelligentie, zoals de Amerikaanse hoogleraar Howard Gardner die beschrijft. Het uitgangspunt van Meervoudige Intelligentie is dat iedereen talenten heeft, die niet te vatten zijn in de simpele constatering dat hij ‘meer of minder intelligent’ is. De één is verbaal heel sterk en leert gemakkelijk door gebruik te maken van taal. Een ander ziet snel verbanden of logische gevolgen. Een derde blinkt uit in ruimtelijk inzicht of maakt gebruik van klank en ritmes.

¹³ “De kinderclub een open voorziening voor buitenschoolse opvang” – Nizw /1998

¹⁴ <http://www.pedagogenplatform.nl/index.php/rechten-van-kinderen-in-de-bso>

¹⁵ <http://www.pedagogenplatform.nl/index.php/artikel-motie-van-aartsen-bos>

Gardner onderscheidt de volgende intelligenties:

- **Verbaal-linguïstisch**
Het vermogen om gesproken en geschreven taal te begrijpen, een gevoeligheid voor de betekenis van woorden en voor de verschillende functies van taal.
- **Logisch-mathematisch**
Het vermogen om logisch te denken en te redeneren, om getallen en symbolen mentaal te manipuleren en om abstracte begrippen te hanteren en te creëren.
- **Visueel-ruimtelijk**
Het vermogen om ruimtelijke vormen en beelden waar te nemen en te reproduceren, mentaal te manipuleren en nieuwe mentale beelden te creëren.
- **Muzikaal-ritmisch**
Het vermogen om betekenis te ontlenen aan muzikale patronen, klanken en ritmes en deze kunnen creëren en reproduceren.
- **Lichamelijk-kinesthetisch**
Het vermogen om het eigen lichaam te gebruiken en te controleren, het beheersen van de fijne en grove motoriek.
- **Interpersoonlijk**
Het vermogen om onderscheid te maken tussen verschillende individuen en hun stemmingen, motieven en temperament, communicatie- en inlevingsvermogen.
- **Intrapersoonlijk**
Het vermogen tot zelfreflectie en zelfbewustzijn, het vermogen om eigen gevoelens te onderscheiden en te zien als drijfveer voor het eigen handelen.
- **Naturalistisch**
Het vermogen om onderscheid te maken tussen verschillende (natuur)verschijnselen en deze tot in detail kunnen classificeren.
- **Existentieel**
Het vermogen om na te denken over de betekenis en zin van dingen en het leven.

De theorie van Meervoudige Intelligentie kan een vertrekpunt zijn in het aanbieden van activiteiten voor kinderen, waarbij u het hanteert als *checklist* om te kijken of er aandacht is voor alle intelligenties op de BSO.

Speciaal voor oudere kinderen

*'Naarmate kinderen ouder worden stellen ze andere eisen aan hun vrije tijd. Afhankelijk van de leeftijd moet het mogelijk zijn om in de buurt zelfstandig op pad te gaan. Afspreken voor een verjaardagfeestje, zelfstandig naar de muziekschool gaan en de gelegenheid krijgen om actief bezig te zijn met sport, techniek, natuur en kunst en cultuur. Kortom: ze willen activiteitenkeuzes kunnen maken die verder kunnen reiken dan de buitenschoolse-opvanglocatie.'*¹⁶

*'Ook in de BSO staat de opvangfunctie centraal. Daarmee onderscheidt de BSO zich van activiteitencentra zoals buurthuizen en creativiteitscentra. Deelname aan activiteiten is vrijwillig. De groepsleiding in de BSO is alert op de balans voor ieder kind tussen groepsactiviteiten, individuele activiteiten en soms ook gewoon even niets doen. De groepsleiding plant de verschillende activiteiten, met name in de schoolvakanties, maar bepaalt meestal op de dag zelf, op basis van het aantal kinderen en bijvoorbeeld het weer, of iets door gaat. Oudere BSO kinderen hebben meer behoefte om zelfstandig activiteiten te ondernemen. De groepsleiding zal dit ook stimuleren en hen leren hoe ze dit kunnen aanpakken.'*¹⁷

¹⁶ <http://www.pedagogenplatform.nl/index.php/artikel-motie-van-aartsen-bos>

¹⁷ Pedagogisch beleid Koepel Kinderopvang / Wageningen

Winst voor alle kinderen

De KPC-groep schreef in opdracht van de gemeente Rotterdam een notitie wat de relatie tussen de Brede school en het dagarrangement ¹⁸ verheldert:

'In de Brede school dienen de ontwikkeling en het leren van kinderen centraal te staan. Haar doelstelling moet niet langer louter ontleend worden aan het bestrijden van achterstanden (het achterstandsperspectief), maar is primair gekoppeld aan de brede talentontwikkeling van leerlingen (pedagogisch perspectief). Daarbij zal ze op meer intelligenties moeten inspelen dan alleen de verbale en de logische. We spreken tegenwoordig over meervoudige intelligentie.

De Brede school is bedoeld voor alle leerlingen en staat midden in de samenleving. En dat in drievoudige zin. Allereerst vanwege haar brede maatschappelijke en pedagogische opdracht die jongeren in staat stelt te participeren in steeds meer maatschappelijke verbanden, te beginnen in de schoolgemeenschap (maatschappelijk perspectief). Scholen die echt werk maken van participatie van leerlingen en ouders, zullen meer vraaggestuurd werken.

Ten tweede in de zin van een school met een duidelijke rol in de wijk (het infrastructurele perspectief). Ze biedt niet alleen jongeren ontwikkelingskansen, maar evenzeer aan hun ouders en andere wijkbewoners.

*En ten derde in de zin van een instelling die binnenschools leren en buitenschools leren probeert te integreren.'*¹⁹

Meer integratie van opvang- en wijkkinderen

Door de combinatie van de Brede school en opvang / dagarrangementen is meer integratie van kinderopvang en wijkkinderen mogelijk.

In praktijk maken kinderen van werkende ouders gebruik van kinderopvang. Kinderen die gebruik maken van laagdrempelige sociaal culturele activiteiten in de Brede school of een buurthuis, bezoeken vaak niet de BSO.

Samenwerking tussen BSO en activiteiteenaanbieders vraagt om afspraken over veiligheid, verantwoordelijkheid en vervoer. Vanwege het voorkomen van segregatie tussen groepen kinderen, is het aan te bevelen deze samenwerking vanuit de BSO gestalte te geven. Kinderen leren omgaan met verschillende culturen, waarden en normen. In de Wet kinderopvang is dit verankerd in één van de pedagogische doelen, namelijk leren omgaan met waarden, normen en cultuur.

Meer kansen om uitbreiding te realiseren

In de praktijk blijkt dat elke ouder en ieder kind op de BSO een andere behoefte heeft. Toch is het aanbod nog veel gericht op opvangtijden na schooltijd. Differentiatie in het aanbod kan inhouden dat een groep kinderen van de BSO van een *deelaanbod* gebruik gaat maken waardoor de capaciteit toe kan nemen.

---

¹⁸ Waarbij opvang en activiteiten voor alle basisschool kinderen aangeboden wordt / zie beschreven voorbeeld in de bijlage.

¹⁹ "Brede scholen en sluitende dagarrangementen, een visie op ontwikkeling in samenhang" KPC-groep, juli 2006

Enkele voorbeelden:

- Starten van een kleutergroep op de BSO in de ruimte van de peuterspeelzaal, die na schooltijd en in vakanties beschikbaar is. Of in het kindercentrum waarin een deel van de peuters van de 'oudste' peutergroep een opvangovereenkomst tot 15 uur heeft.
- Samenwerking starten met verenigingen voor ruimte. Zodat op de topdagen overbezetting geen probleem meer is.
- Samenwerking starten met verenigingen, organisaties etc. waar kinderen van de BSO deel kunnen nemen aan de activiteit, bijvoorbeeld zwemles. De activiteit vindt door de docent plaats, de leidster is aanwezig om de opvangfunctie vorm te geven. Ouders halen hun kind op de activiteitenlocatie op.
- Bieden van de mogelijkheid om gebruik te maken van een buitenschools activiteitenaanbod met een achterwachtfunctie op de BSO.

*'Bij activiteiten in samenwerking met andere organisaties vervult de BSO een makelaarsfunctie doordat we de doelgroep van andere organisaties al in huis hebben en door het beschikbaar stellen van de ruimte, bijvoorbeeld voor muziekles. In andere gevallen maakt de BSO gebruik van de expertise van andere organisaties, bijvoorbeeld van een basketbal-vereniging.'*²⁰

In de praktijk

Omdat in de praktijk blijkt dat de meeste differentiatiemogelijkheden in het werken met leeftijden en het werken met activiteiten liggen, geven wij u een praktijkvoorbeeld van Kober kindercentra:²¹

- Mini en Top BSO's: differentiëren in leeftijden
- Activiteitenaanbod: differentiatie in het aanbod

Na deze voorbeelden, gaan we in op hoe u aan de slag kan gaan met herijken van de BSO zodat u meer gedifferentieerd (kunt gaan) werken.

---

²⁰ Pedagogisch beleid Koepel kinderopvang / Wageningen

²¹ In de bijlage treft u allerlei andere vormen van - of combinaties van - differentiatie in de BSO aan.

Twee voorbeelden

Mini en Top BSO's: differentiëren in leeftijden

Een BSO specifiek voor jonge of oudere kinderen komt steeds vaker voor: Mini en Top BSO's. Of groepen die *7-uppers* heten en waar de kinderen zeggen: "toen ik nog op de gewone BSO zat".

Aparte groepen voor oudere kinderen lijken in de meeste organisaties gemeengoed te worden. Maar hoe kun je voor de jongste kleuters een apart en gericht aanbod organiseren? Een gesprek met Ria Oude Kempers, unitmanager Kober kindercentra in Wouw, waar een Mini BSO van start is gegaan.

'Het ideale concept dat Kober kindercentra voor ogen heeft is een mini BSO voor 4 tot 5-jarigen op elke school. Daarnaast een BSO voor 6 tot 8-jarigen voor twee of drie aangesloten scholen in de directe omgeving van de scholen. Voor kinderen vanaf 8 jaar een top BSO voor meerdere aangesloten scholen. De top BSO vormt een goede voorbereiding op de middelbare school, omdat kinderen zelfstandig komen en kinderen van andere basisscholen ontmoeten.

Door deze indeling naar leeftijd kan het activiteitenaanbod volledig worden afgestemd op het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Deze ideale situatie is vanzelfsprekend afhankelijk van de vraag naar BSO op de school en of er in de school een beschikbare BSO-ruimte is.²²

Wat is een mini BSO?

Een Mini BSO is een BSO-groep voor kinderen van 4 en 5 jaar. In een aparte ruimte, met een vaste leidster. Het is een groep die nauw samenwerkt met de andere groepen BSO, maar waar voor de allerkleinsten een knusse en veilige plek geboden wordt.

Aanleiding om te starten met leeftijdsgerichte aanpak in de BSO

'In eerste instantie was de start uitbreiding van de BSO: toenemende behoefte van ouders aan professionele BSO voor hun kinderen. Hierdoor kregen we volle maar ook drukker groepen. We vonden dit niet acceptabel voor de jongste kinderen.

Omdat we weten dat de overgang van KDV naar school en BSO voor kleuters groot is, startten we voor de jongste kinderen een aparte groep. Knus, kleinschalig en huiselijkheid staan centraal.

Daarnaast hebben we ook Top BSO voor kinderen van 10 tot 12 jaar.

Zo willen we met onze BSO leeftijdsgericht werken om in te spelen op de behoefte en ontwikkeling van kinderen.'

De doelstellingen

De doelstellingen van de Mini BSO zijn:

- Het geven van gerichte aandacht aan de jongste kinderen. Belangrijk is kinderen veel ruimte te geven hun ervaringen van de schooldag te kunnen vertellen.
- Opvang bieden in een omgeving met alleen leeftijdgenoten.
- Kinderen de ruimte geven om in een rustige aparte omgeving te spelen en rustig een boekje te kunnen lezen.

Om zo de overgang naar school en BSO (ge)makkelijker te overbruggen.

'We werken met een vaste leidster op de Mini BSO en met een groep van 10 kinderen. Die kleinschaligheid is belangrijk.'

---

²² Website Trouw 5 jan. 2007

Wat is de winst voor het kind, de ouders en de organisatie?

De winst voor het kind is als volgt te omschrijven:

- Het krijgt veel meer aandacht omdat het opgevangen wordt in een klein groepje
- Het kind kan rustig spelen met leeftijdgenoten of alleen.

Ouders zijn heel tevreden. Zij weten dat een kind van 4-5 jaar nog erg moet wennen aan een hele dag naar school gaan en dat het aan het einde van de dag vaak erg moe is.

De winst voor de organisatie is het creëren van een nieuwe vorm van opvang waarbij meer rekening met het jonge kind gehouden is en zo uitbreiding van het aanbod realiseert.

‘Wij zijn overigens van mening dat een Mini- en Top BSO gewoon onderdeel moeten uitmaken van de BSO. Dat er samenwerking is, kinderen over en weer kunnen spelen en dat de leidsters samenwerken is vanzelfsprekend. Anders worden overgangen tussen de groepen groter en dat is niet prettig.’

Hoe ziet de Mini BSO er concreet uit?

De Mini BSO vindt plaats in de groepsruimte van de aangrenzende peuterspeelzaal.

Bij binnenkomst gaan kinderen (max. 10 kinderen) in een groep bij elkaar zitten met de leidster. Kinderen eten samen fruit, een koek en drinken wat. Ondertussen wordt er gepraat over de schooldag, etc. Kinderen durven te praten omdat ze in een vertrouwd klein groepje zitten met kinderen van hun eigen leeftijd en waar ze mee op school zitten.

Daarna is het de keuze van de kinderen wat ze willen. Hier zijn de kinderen vrij in, maar er wordt wel een activiteitenaanbod gedaan dat bij deze leeftijd past. De kinderen worden gestimuleerd om eerst lekker naar buiten te gaan om daar te spelen. Buiten komen ze de kinderen van de gewone BSO tegen en kunnen daar als ze willen mee spelen. Binnen blijven ze in hun eigen ruimte.

Ook binnen kunnen de kinderen van de Mini BSO op de andere BSO groepen spelen. Dat vergemakkelijkt de overgang naar de gewone BSO.

‘De stamgroep van de Mini BSO houden we rustig, daar komen de oudere kinderen niet. Dat geldt ook voor de ruimte van de Top BSO: die is speciaal voor de oudere kinderen.’

‘Binnen de BSO hebben we een vaste leidster die de uitvoering doet van de Mini BSO. Zij werkt met haar collega’s in het team samen en zorgt voor de overdracht. We zien de BSO (in alle varianten) als één geheel.’

De Mini BSO is in het gebouw van het kinderdagverblijf, de overgang van KDV naar BSO verloopt natuurlijk. Ria is positief over de ervaringen van kinderen van 0-12 jaar in één gebouw.

De ervaringen van de Mini en Top BSO zijn eigenlijk alleen maar positief. Kinderen krijgen een activiteitenaanbod afgestemd op hun ontwikkelingsniveau. Ook bij de diverse projecten die ze ontwikkelen houden ze rekening met hun ontwikkelingsniveau.

Om het gevoel van samen één BSO te zijn, worden in de loop van het jaar periodiek projecten georganiseerd. Bijvoorbeeld rondom muziek en drama, waarbij alle BSO kinderen naar een musical toe werken. Zowel de 4 als 11 jarige kinderen werken op hun niveau hier aan mee. Deze projecten gebeuren vaak in samenwerking met het centrum voor kunsten.

Kober kindercentra heeft goede ervaringen met deze samenwerking.

In hoeverre draagt de Mini BSO bij aan ‘meer ruimte = capaciteit genereren’ voor de BSO?

‘Wanneer je zoals in ons geval samenwerking kunt zoeken met een peuterspeelzaal of je kunt via school een aparte ruimte inrichten, dan krijg je natuurlijk een capaciteitsuitbreiding. In ons geval 10 kinderen extra.’

Het idee bestaat dat het mogelijk (ge)makkelijker is om aansluiting voor de jongste groep kinderen bij een school te zoeken. De onderbouw heeft meer speellokalen, etc. Gezamenlijk ruimtegebruik is wellicht hier beter te organiseren. Toch zul je in alle situaties goede afspraken over ruimte moeten maken. *‘En vergeet de pedagogische overwegingen niet, om school of peuterspeelzaal achter je plannen te krijgen.’*

Tot slot: drie tips bij de start van differentiëren op leeftijd in de BSO

- Goed communiceren met ouders. Geef aan wat de meerwaarde is. Omdat ouders soms willen dat een kind met een oudere broer of zus in de groep komt.
- Zoveel mogelijk maatwerk leveren voor de BSO kinderen. Mini voor de kleintjes maar ook een Top BSO voor de oudere kinderen, gericht op hun leeftijd.
- Verder is het zinvol om voor de BSO kinderen diverse projecten zoals koken, sport, muziek en drama te ontwikkelen, rekening houdend met hun leeftijd en interesse. Als je dit als BSO gezamenlijk aanpakt, benadrukt dit het groepsgevoel van alle BSO-groepen samen.

Activiteiten: differentiëren in aanbod

Naast het bieden van een leeftijdsgerichte BSO, zoals Mini- en Top BSO, heeft Kober kindercentra *BSO & Co* ontwikkeld.

BSO & Co is een project dat vanuit de behoefte aan een meer geïntegreerd aanbod van opvang en activiteiten projecten organiseert en aanbiedt. BSO locaties van Kober kindercentra kunnen gebruik maken van deze centraal georganiseerde en voorbereide projecten. We spraken met Petra Wevers (medewerker projecten) over *BSO & Co*.

BSO & Co: wat is het precies, waarom zijn jullie gestart en wat zijn de doelen?

‘Projectbureau BSO & Co is in 2005 van start gegaan. We merkten dat de (met name) oudere kinderen op de BSO behoefte kregen aan meer (gevarieerde) activiteiten. Daarnaast wilden we ook ouders tegemoet komen om op hun vrije dag niet heen en weer te hoeven ‘taxiën’ om hun kinderen naar allerlei vrije tijdsactiviteiten te brengen. Door met vakdocenten en externe organisaties zoals sport, cultuur en natuur samen te werken, bieden we meer variatie op de BSO. Hierdoor vinden oudere kinderen het leuker en houden we hen langer op de BSO. Het aanbod van de BSO wordt zo aantrekkelijker.

BSO & Co is eigenlijk een dienst aan onze BSO’s. Vanuit het centraal bureau werken we met twee medewerkers (totaal 42 uur) aan het bedenken, organiseren en ondersteunen van de BSO bij het uitvoeren van deze projecten. Wij zorgen voor de contractuele afspraken, de PR, etc. BSO’s kunnen intekenen op het aanbod. Maar ook hun vraag stellen om bijvoorbeeld op zoek te gaan naar een djembé-docent omdat kinderen aangegeven hebben deze activiteit leuk te vinden.’

Daarnaast speelt mee dat Kober kindercentra het imago van de BSO wilde verbeteren.

‘De motie van Aartsen - Bos is een mooie bijkomstigheid. Eigenlijk is het afgelopen jaar de ontwikkeling gunstig geweest. BSO kwam en komt steeds meer in de belangstelling te staan. Er is meer sprake van kindparticipatie en er is meer aandacht voor een aantrekkelijker aanbod op de BSO.’

In de loop van de tijd is de aandacht van activiteiten voor met name de oudere kinderen, verschoven naar de volledige BSO leeftijd. Ook wordt er meer gebruik gemaakt van de kwaliteiten en mogelijkheden van de groepsleiding zelf. *BSO & Co* heeft bijvoorbeeld een aantal themaboxen ontwikkeld, waar de groepsleiding zelf op hun BSO mee aan de slag kan. In feite staat *BSO & Co* dus voor het aanbieden van een gestructureerd activiteitenaanbod op de BSO.

De doelstellingen

De doelstellingen van BSO & Co zijn dan ook:

- Het verbeteren van het imago van de BSO.
- Het leveren van een bijdrage aan het verlichten van de zorgtaken van ouders.
- Het leveren van een positieve bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van elk kind in de leeftijd 4-13 jaar.
- Indirect: een bijdrage leveren aan het voorkomen van bewegingsarmoede bij kinderen.

Voor het realiseren van deze laatste doelstelling wordt zoveel mogelijk samen gewerkt met en aangesloten bij projecten en activiteiten in het kader van de BOS-regeling (Buurt-Onderwijst en Sport). Maar ook het eigen aanbod van BSO & Co is vaak gericht op sportieve activiteiten, zoals dans, sport & spel, skaten, schaatsen, zwemmen, etc.

Hoe ziet de aanpak er concreet uit?

De medewerkers op het centraal bureau onderzoeken alle mogelijkheden voor contacten met vakdocenten, kunstenaars, sportverenigingen, scouting, etc. Zij gaan met deze organisaties en personen in gesprek om te kijken of, en zo ja hoe, er een aanbod voor de BSO kinderen georganiseerd kan worden. Hierbij nemen ze de wensen van de BSO locaties, de plaatselijke mogelijkheden en de interesse van kinderen mee.

Deze oriëntatie en kennismaking leiden tot het ontwikkelen en aanbieden van een project voor de BSO. Dat kan op de BSO locatie of in de directe omgeving plaatsvinden. Het uitgangspunt daarbij is dat het op loopafstand van de BSO plaats moet vinden. Daarna wordt het aanbod aan de BSO locaties gedaan. De groepsleiding beoordeelt, op basis van interesse van kinderen (welke gepeild is in kindgesprekken, behoefteonderzoek onder ouders en kinderen) of zij in aanmerking willen komen voor deze activiteit of dit project. Daarna kunnen kinderen zich opgeven.

Komende herfstvakantie worden bijvoorbeeld voor alle BSO's twee BSO & Co middagen georganiseerd, waar de kinderen kunnen deelnemen aan verschillende BSO & Co workshops. De leid(st)ers en de kinderen kunnen dan kort kennismaken met de beschikbare workshops, waarna ze voor het komende jaar kunnen inschrijven.

Vanuit het centraal bureau worden de samenwerkingsafspraken gemaakt en vastgelegd, inclusief alle afspraken rondom verantwoordelijkheden, ruimtegebruik, halen en brengen, etc. Achteraf vindt een evaluatie plaats, waarbij gekeken wordt of en hoe de samenwerking geconsolideerd kan worden.

Met organisaties en vakdocenten waar goede ervaringen mee opgedaan zijn, wordt gezocht naar het structureel maken van de samenwerking. Kan bijvoorbeeld een student van de (H)ALO (academie voor sport en bewegingsdocent) vast een middag op een BSO een sport- en spelinstuif verzorgen in de gymzaal van de aangrenzende school?

Zo is er bijvoorbeeld sinds kort voor 3 uur per week een Djembé-docent in dienst gekomen bij Kober kindercentra. Deze docent biedt steeds korte cursussen aan op andere BSO's.

'Het grote voordeel hiervan is dat we goede docenten aan ons weten te binden en dat we een heleboel zaken omtrent verantwoordelijkheden in één keer geregeld hebben.'

Voor sommige activiteiten wordt een extra bijdrage van ouders gevraagd. De meeste activiteiten worden vanuit de reguliere budgetten voor activiteiten van de BSO locaties betaald.

'Steeds vaker organiseren we ook activiteiten waar alle BSO's aan mee kunnen doen. Zo hadden we bijvoorbeeld in de meivakantie een groot sporttoernooi waar uiteindelijk ruim 550 kinderen aan meededen. Dat was de eerste keer dat we op zo'n grote schaal iets organiseerden. Er was professionele EHBO aanwezig, we hadden een busonderneming in de arm genomen voor het vervoer, de lunchpakketten waren centraal geregeld. Al met al een hele organisatie!'

We doen het omdat we het belangrijk vinden dat de groepsleiding niet de stress van de organisatie heeft en de voordelen zien van bijvoorbeeld allemaal tegelijk van de locatie weggaan en terugkomen. We krijgen van de leidsters positieve reacties hierop. En uiteindelijk kunnen zij meer relaxed met de kinderen werken, wat het plezier van de kinderen aan de activiteiten ten goede komt!

De activiteiten vanuit BSO & Co worden voornamelijk op de BSO locaties uitgevoerd. De vakdocenten kunnen worden ingezet ter vervanging van een leid(st)er. Zo worden vacatures tijdelijk opgevuld. En anders komt de vakdocent boventallig op de groep, en wordt dit bekostigd uit het activiteitenbudget, met eventueel een bijdrage van ouders. De leidster-kindratio is en blijft 1 begeleider op 10 kinderen. Is de vakdocent bevoegd dan is er de groepsleiding als achterwacht (in het pand).

'Is dit niet het geval dan is er een groepsleid(st)er bij het uitvoeren van de activiteit. Zo waarborgen we de kwaliteit, wat belangrijk is voor ons.'

In hoeverre draagt BSO & CO bij aan 'meer ruimte = capaciteit genereren' voor de BSO?

Voor het beantwoorden van deze vraag kunnen we een citaat aanhalen waarin Kober kindercentra reageerde op de ruimteproblematiek in de BSO:

'Plaats voor nieuwe kinderen door externe activiteiten.'

*Omdat de meeste kinderen de BSO maar 1 à 2 keer per week bezoeken is een drastische verandering van de ruimtes niet altijd nodig. Het gaat er ons om dat kinderen zich kunnen ontspannen en inspinnen. We bieden daarom veel sportieve en culturele activiteiten, waaronder bijvoorbeeld muziek- en dansworkshops, activiteiten in de buurt en nog veel meer. Zo kunnen kinderen ook individueel hun sportclub bezoeken. Door deze activiteiten buitenshuis kunnen we ervoor zorgen dat meer kinderen gebruik maken van dezelfde BSO. Ouders ervaren het als een lastenverlichting op het gebied van het halen en brengen van de kinderen naar hobby of sportclubs: de kinderen zijn er al geweest tijdens BSO-tijd.'*²³

Tot slot: kun je enkele tips geven voor de start van activiteiten in de BSO?

- *'De meeste tijd en energie gaat zitten in de juiste mensen vinden. Uitdragen van wat de bedoeling is, de aard van de BSO, de aanpak etc.'* Nu bijvoorbeeld kunstenaars een aantal maal een project voor ons gedaan hebben en het werk meer kennen, komen ze ook zelf met voorstellen. Investeren in contacten opbouwen en relaties onderhouden is dus belangrijk.
- *'Klein beginnen, met een pilot, een eenmalige activiteit, op een locatie. Evalueren en daarna pas meer aanbieden.'*
- Helder zijn naar ouders: de locatie heeft een belangrijke stem in welke activiteiten van BSO & Co aangeboden worden.
- *'Werk samen met lokale partners: in kleine dorpen is dat bijvoorbeeld meedoen met het huttendorp in de zomervakantie'. De ervaring van Kober kindercentra is dat in kleine kernen je andere samenwerkingspartners vindt en de inzet van vrijwilligers net iets gemakkelijker is omdat zij een bijdrage aan 'hun kinderen' willen leveren.*
- *'Bekijk of je projecten voor meerdere BSO's aan kan bieden. Ontwikkel het aanbod BSO locatie overstijgend.'*
- *'Denk na of je wijkkinderen betreft. Als het nieuw is voor de BSO, start dan alleen voor de BSO.'*
- *'Het is elke keer passen en meten of je rond komt met een aanbod of dat een initiatief tot iets leidt. Dit betekent dat je positief ingesteld moet zijn, investeren in contacten. Als het anders uitpakt of de BSO teveel moet ondersteunen bij de uitvoering of voorbereiding, overweeg dan de samenwerkingsrelatie met elkaar te beëindigen.'*

---

²³ Website Trouw 5 jan 2007 en website Kober kindercentra

Aan de slag met herijken van de BSO

Om aan de slag te gaan met beleidsontwikkeling, vernieuwing of als u een andere koers in wilt slaan als BSO of basisschool (waarbij u de opvang zelf organiseert), adviseren wij u te starten met de discussie hierover in uw organisatie.

Essentiële vraag

De BSO kan zich kenmerken door een 'opvang-huiskamer' of 'activiteiten' BSO. Deze vraag is van cruciaal belang als u aan de slag gaat met differentiatie in de BSO. Aansluitend op uw visie en kijk op ontwikkeling van schoolkinderen, legt u het speerpunt bij één van deze varianten. Natuurlijk zijn er combinaties mogelijk.

Een paar belangrijke kenmerken op een rijtje:

Huiskamer – opvang BSO	Activiteiten BSO
<ul style="list-style-type: none"> • Geborgenheid voor kinderen • Knus en gezellig, vaste groepen • Geen vast / georganiseerd programma: veel ruimte voor eigen invulling van kinderen. Ingaan op behoefte en interesse van kinderen • Ook voor oudere kinderen – achterwachtfunctie • Rust – zeker voor jonge kleuters	<ul style="list-style-type: none"> • Veel samenwerking met andere organisaties • Kinderen kiezen activiteiten – nemen daaraan deel • Combinatie van georganiseerde activiteiten (door BSO leiding en mensen van buiten) en vrije invulling door kinderen • Mogelijke combinatie met kinderen uit de buurt (voor activiteiten) • Accent op zelfstandigheid en leren omgaan met (toenemende) verantwoordelijkheden

Deze afweging kan het begin zijn van verdere visie en planontwikkeling omtrent de BSO.

Hoe visie ontwikkelen?

Het ontwikkelen van een visie kunt u op verschillende manieren aanpakken. We zetten enkele overwegingen op een rijtje:

- Zelfstandig als BSO of samen met andere partners (school, de Brede school, welzijn, sport, cultuur etc.).
- Vanaf het begin af aan samenwerking zoeken met collega-organisaties, enkele basisscholen in de buurt of al 1 kinderopvangorganisatie benaderen.
- Top down, bottom up of juist samen met een projectgroep bestaande uit management, enkele ouderraadsleden en leid(st)ers. Eventueel onder begeleiding van een adviseur.
- Aansluitend bij de pedagogisch didactische uitgangspunten van de organisatie. Of juist profileren op een andere pedagogische stroming. Of aansluitend op het pedagogisch klimaat van de school.
- Wilt u opvang bieden wat een meerwaarde heeft voor de algemene brede ontwikkeling van kinderen, eventueel specifiek de kinderen van uw school? Of wilt u alleen tegemoetkomen aan gestelde verplichting?
- Start u de visieontwikkeling als BSO of wacht u tot de scholen u benaderen of u opeens heel veel extra aanmeldingen krijgt? Kortom: heeft u zicht op de toekomstige vraag naar BSO?

Het is belangrijk om, voordat u de beleidsontwikkeling start, deze overwegingen door te lopen. Het maakt niet uit hoe u het ontwikkelproces gaat starten, maar maak daarin bewuste keuzes, die later invloed kunnen hebben op bijvoorbeeld het draagvlak, haalbaarheid etc. Tot slot geven we u een handreiking hoe u de visieontwikkeling aan kunt pakken.

Visieontwikkeling

Onderstaande vragen kunnen u op weg helpen om uw visie te formuleren

1. Aanleiding

- Welke ontwikkelingen leid(d)en tot het aan de slag willen gaan met het herijken van de BSO?
  - Pedagogische ontwikkelingen?
  - Behoeftte aan opvang op school?
  - Veranderende behoefte van ouders?
  - Veranderende behoefte van kinderen?

2. Motivatie

- Beschrijf de de meerwaarde die deze veranderingen zouden (kunnen)hebben voor uw eigen organisatie, maar ook voor het kind, ouders en andere organisaties. Dus *waarvoor* wilt u het gaan doen?
- Benoem ook de uitgangspunten waar u als organisatie aan wilt vasthouden. Bijvoorbeeld: huiselijke sfeer, kleinschalige opvang, avontuurlijke opvang omdat de kinderen extra speelruimte nodig hebben, geborgenheid bieden voor jonge kinderen, veel ingaan op talent en hobbyontwikkeling van kinderen en het bieden van een goede overgangperiode naar meer zelfstandigheid voor 10-plussers.

3. Doel

- Wat is het doel van de verandering? Wat wilt u ermee bereiken?
Bijvoorbeeld tegemoetkoming aan vraag van ouders, werven van leerlingen, integraal aanbod van onderwijs en opvang bieden, werken aan versterking van de sociale samenhang in de wijk of het dorp en samenwerken op wijkniveau.

4. Plan van aanpak maken

- Beschrijving inhoudelijke opzet (W's & H: wat, waarom, wanneer, wie, hoe).
- Vertalen naar begroting (ruimte, ouderbijdrage, aanvullende kosten voor activiteiten).
- Vertalen naar personele inzet/personeelsplanning: personeelsplan maken (evt. profielen, werving, selectie, (bij)scholing).
- Vertalen naar huisvesting: huisvestingsplan maken.
- Bepalen en vinden juiste samenwerkingspartners / afspraken maken.
- Participatie van ouders, kinderen en personeel (medewerkers).
- Draagvlak creëren, communicatieplan en PR.

5. Operationele fase

- Starten met uitvoering, signaleren, evalueren, bijsturen, consolideren van de ontwikkeling.

Bijlage 1: Voorbeelden van differentiatie in de BSO

Kinderopvang organiseert dagarrangementen

Ook onze basisschool De Vlinder is vanaf augustus 2007 verplicht voor- en naschoolse opvang te organiseren. Eigenlijk is er niets nieuws onder de zon. Al sinds de start van De Vlinder in 2001 werken wij samen met KomKids kinderopvang die bij Yggdrasil deze opvang organiseert.

Op woensdag 4 juli 2007 is deze samenwerking echter officieel in een convenant bekrachtigd waarbij KomKids de buitenschoolse opvang gaat organiseren.

KomKids zal maatwerk arrangementen aanbieden waarbij ouders een keuze kunnen maken op welke dagen zij opvang willen hebben en kinderen keuzes kunnen maken welke activiteit zij leuk vinden. Want De Vlinder en KomKids zijn het samen eens dat we nog een stapje verder moeten gaan. Kinderen moeten ook in de naschoolse opvang mogelijkheden krijgen om zich verder te ontwikkelen op het gebied van bijvoorbeeld kunst en cultuur, sport/bewegen, verdieping van onderwerpen die op school gegeven worden of maatschappelijke oriëntatie.

KomKids werkt hierbij met diverse partners die vanuit hun kennis programma's kunnen aanbieden die inspelen op de talentenontwikkeling bij de kinderen. Deze activiteiten worden of bij Yggdrasil georganiseerd door bijvoorbeeld tante Yo en Stichting Welzijn Schiedam of op locatie.

Door dit roulerend aanbod aan activiteiten kunnen uiteindelijk meer kinderen gebruik maken van met name naschoolse opvang.

Bron: Nieuwsbrief basisschool de Vlinder Schiedam

In de Brede school

Voor alle kinderen in de Schildersbuurt, Kostverloren en directe omgeving organiseren we cursussen en workshops op het gebied van muziek, sport, dans, handvaardigheid en dramatische vorming. Door het organiseren van cursussen en workshops hebben we er voor gezorgd dat BSO Schildersbuurt een ontmoetingsplek is geworden voor de jeugd uit de omgeving. Ouders kunnen hun kinderen aan cursussen mee laten doen zonder daar al te veel voor te hoeven regelen. We bieden de mogelijkheid tot cursusopvang voor de kinderen die niet regulier gebruik maken van de BSO, zodat ze na school een broodje op de BSO kunnen eten voordat ze naar de cursus gaan. Voor de cursussen en workshops trekken we freelance docenten aan of sluiten we samenwerkingsovereenkomsten met verenigingen, kunstencentra en muziekscholen. We willen hiermee bereiken dat het voor kinderen mogelijk is aan cursussen deel te nemen die anders moeilijk toegankelijk zijn door afstand, gebrek aan benodigde materialen, tijdnood van ouders, etc. We kunnen door deze samenwerkingsverbanden bovendien betere kwaliteit en continuïteit van een bepaalde cursus bieden. Wij dragen zorg voor de administratie en publiciteit en leveren vaak de ruimte voor de cursussen; de partner zorgt voor de deskundigheid en indien nodig voor cursusmaterialen.

Voor deze workshops en cursussen heeft de BSO speciale ruimtes gecreëerd. Zo hebben we twee prachtige ateliers: een hout- en een schilderatelier. Ook hebben we een heuse discokelder en een spiegelzaal waar naar hartelust gedanst en muziek gemaakt kan worden. Voor piano- en fluitlessen hebben we een aparte ruimte en voor sport en spel maken we gebruik van de gymzaal naast de Annie M.G. Schmidtschool.

Twee maal per jaar, in september en januari, wordt er een BSO-brochure en een Vensterschool activiteitenladder uitgebracht met het cursusaanbod zoals pianolessen, judo en skaten. Een steeds groter deel van het cursusaanbod brengen we onder de noemer van de Vensterschool.

Bron: BSO schildersbuurt, Groningen

<http://www.de-bso.nl/index.php?section=12>

Activiteiten als opvang

Hutspot - Stichting activiteiten na schooltijd biedt opvang na school en in de schoolvakanties. Hutspot wil kinderen in een combinatie van ontspanning, spel en educatie opvang op maat en naar behoefte bieden.

Eenzijds is er de mogelijkheid begeleid deel te nemen aan activiteiten. Zwemmen, Jeugdtheater Hofplein, Circus Rotjeknor, knutselen, koken, judo en dansen zijn enkele van de mogelijkheden.

Anderzijds biedt Hutspot ook opvang voor kinderen die na schooltijd geen behoefte hebben aan een activiteit; zij kunnen op de Hutspot-locatie in een huiselijke omgeving met vriendjes en vriendinnetjes van school spelen. Er is ook een speelgroep, in het lokaal van peuterspeelzaal 'Peuterland'.

Bron: Montessorischool, Rotterdam

http://www.montessoribasischool.nl/index.php?option=com_content&task=view&id=119&Itemid=221

In het vakblad Kinderopvang / februari 2007 staat een artikel over deze vorm van buitenschoolse opvang.

Rotterdam: maatwerk op school – meer leertijd voor kinderen

Samenhang door middel van maatwerkarrangementen.

De ambitie is dat er over tien jaar rondom alle scholen in Rotterdam maatwerkarrangementen zijn. In maatwerkarrangementen werken partners in en om een school samen aan een specifiek arrangement. De arrangementen worden op basis van een wijkanalyse door de partners gedefinieerd in overleg met ouders, jeugd, professionals en andere betrokkenen bij de jeugd (van de voetbaltrainer en de kunstenaar om de hoek tot de speeltuinvereniging en het welzijnswerk). Hierbij worden het binnen- en buitenschoolse leren met elkaar verbonden.

Maatwerkarrangementen kunnen uiteenlopen van een combinatie van reguliere onderwijstijd met eenvoudige buitenschoolse opvang, tot een volledig programma van 's morgens vroeg tot 's avonds voor de jeugd (van klein tot groot) en hun ouders, met een uitgebreid geïntegreerd educatief, sportief, (re-)creatief en cultureel aanbod, zo mogelijk onder één dak in een multifunctionele accommodatie. Een belangrijk deel van de scholen zal dat doen in een roosterdoorbrekend programma van zes uur extra per week.

De maatwerkarrangementen hebben tot doel om ontwikkelingskansen van leerlingen te vergroten en segregatie tegen te gaan. Het gaat om betere sociale competenties, het vergroot de taalvaardigheid en betere kansen op de arbeidsmarkt. Daarnaast hebben de maatwerkarrangementen tot doel om kinderen op te vangen, zodat alle ouders in staat zijn te werken of een opleiding te volgen. Zo wordt tegemoet gekomen aan de behoeftes van hoger opgeleide bewoners van Rotterdam en wordt er een aantrekkelijker woon-, werk- en leefklimaat gecreëerd. Scholen met weinig of geen achterstandsleerlingen krijgen ook de kans om te werken aan de zes uur uitbreiding van de leertijd voor kinderen.

De activiteiten onder schooltijd zijn verweven in het curriculum en verplicht voor alle leerlingen. De activiteiten hebben een duidelijke relatie met het omgevingsgericht leren. De activiteiten na schooltijd zijn facultatief voor de leerlingen en ook toegankelijk voor jongeren (en andere bewoners) uit de wijk.

*Bron: Actieplan Maatwerk op school – meer leertijd voor kinderen
Februari 2007 / Rotterdams Onderwijsbeleid*

Schoolplein wordt buurtspeelplaats

Er is steeds minder ruimte om te spelen en te ontmoeten. Er zal op creatieve manier meer gebruik moeten worden gemaakt van bestaande ruimte. Daarin is een belangrijke rol weggelegd voor het schoolplein. Spectrum adviseert gemeente en school hoe ze elkaar kunnen vinden en tot structurele afspraken kunnen komen om het schoolplein open te stellen voor de buurt.

Ook voor de BSO biedt dit de mogelijkheid om meer buitenruimte te verwerven, waardoor variatie in aanbod en capaciteitsuitbreiding haalbaar is.

*Bron: Van schoolplein naar buurtspeelplaats / successen en knelpunten / Spectrum juni 2007
<http://www.spectrum-gelderland.nl/site/publicaties/kinderen/#schoolplein>*

BSO en peuterspeelzaal in een school

In Pijnacker, wijk Koningshof, heeft de start van de voor- en naschoolse opvang (motie van Aartsen – Bos) nabij de scholen, mede tot de discussie geleid om een peuterspeelzaal in de wijk te starten. Tot op heden werden alle BSO-kinderen met een bus vervoerd naar een andere locatie in het dorp. Er was geen peuterspeelzaal in de wijk aanwezig.

Per augustus 2007 start er voor 3 basisscholen voor de kinderen van 4 tot 8 jaar een opvanggroep in de school. Een leegstaand lokaal, naast het gezamenlijke handvaardigheidlokaal en een speelzaal voor de onderbouw wordt omgebouwd tot opvangruimte. Voor de BSO voor jonge kinderen en de speelzaal voor oudere peuters, om hen meer uitdaging te bieden.

De voorschoolse opvang gaat begeleid worden door de peuterspeelzaalleid(st)er. De NSO door leid(st)ers van de kinderopvangorganisatie.

De inrichting van het lokaal gebeurt door twee leid(st)ers van verschillende organisaties in goede harmonie. Voor de directies van beide organisaties heeft deze samenwerking de weg heropend om te praten over nadere samenwerking, ook met de op stapel staande harmonisering.

Voor kinderen betekent het niet meer hoeven wachten op de bus, zelf naar de BSO kunnen gaan en meer kunnen spelen met vriendjes uit de wijk. Op termijn worden er activiteiten, ook voor wijkkinderen aangeboden. Op de bestaande BSO-locatie komt zo ruimte vrij voor nieuwe kinderen.

Bron: model voor- en naschoolse opvang wijk Koningshof Pijnacker – maart 2007

Huiskameropvang

Huiskameropvang is een vaste plek in de wijk waar kinderen na schooltijd terecht kunnen voor opvang en ontspanning als hun ouders niet thuis zijn. Ze komen er zoveel mogelijk zelf naar toe vanuit school, of lopen mee met een andere ouder uit de buurt. Ze krijgen er de gelegenheid om te vertellen wat ze gedaan hebben op school en laten zien wat ze gemaakt hebben. Ze kunnen er iets eten en drinken. Ze kunnen er spelen, binnen of buiten. Ze spreken met de leiding af wat ze de rest van de middag doen en kunnen er hun schoolspullen achterlaten.

Drie kernbegrippen omvatten de functie van huiskameropvang: opvang, toezicht en achterwacht.

Bron: De Huiskamer / Buitenschoolse opvang als achterwacht – Nizw /1998

Oprichting van de Natuur en Sport BSO

In 2002 is Octopus BV benaderd om een Sport opvang bij Voetbalvereniging Vitesse op te zetten. Speciaal voor kinderen in de leeftijd van 8 – 12 jaar. De GGD vroeg voor de vergunning één leid(st)er met een pedagogische achtergrond en één leid(st)er met een sport achtergrond. Er is een fietsplan ontwikkeld, omdat veel ouders moeite hadden met het feit dat er geen vervoer naar de locatie was.

Succesfactoren

Het wel of niet slagen van een project zoals dit, hangt van het beschikbare personeel, de wijk, de organisatie en verenigingen af. Je hebt een sportvereniging nodig die bereid is zijn locatie te delen en ook de benodigde faciliteiten voor opvang heeft. Maar ook de samenstelling van de wijk is erg bepalend:

- Hoeveel opvanglocaties zijn er al?
- Hoeveel oudere kinderen in de wijk (8-12 jaar)?
- Is er behoefte aan een locatie met een ander soort programma, bijv. sport en natuur?
- Concurrentie?

Terugkijkend op vier jaar Natuur & Sport BSO

De bezetting was na een jaar ongeveer 50%. Het aantal kinderen groeide langzaam, maar bleef wel stijgen. We hadden na het eerste jaar ongeveer 10-14 kinderen. Dankzij de samenwerking met diverse voetbaltrainers konden wij een professioneel sportprogramma aanbieden. Na een jaar zoeken hadden wij een leid(st)er in dienst met de vereiste sportdiploma's. De kinderen en hun ouders geven aan dat het een leuke aanvulling is op het gewone programma.

Knelpunten

- Vervoer

Het vervoer is en blijft een groot knelpunt. Er zijn twee leid(st)ers nodig in het fietsplan. Om extra kinderen naar de Natuur & Sport BSO te krijgen is er een busje aangeschaft. De bus wordt gereden door een vrijwilliger van Vitesse.

- Slecht weer

Bij slecht weer ben je erg afhankelijk van de kantine, op sportief gebied kun je dan een stuk minder doen.

- Personeel

BSO is niet erg in trek bij nieuw personeel. Het zijn te weinig en ongunstige uren. Hierdoor is het erg moeilijk om goed opgeleid personeel te vinden. Juist in een project zoals dit heb je goed opgeleid personeel nodig. De Natuur & Sport BSO is maar drie middagen per week open. Personeelsleden hebben over het algemeen een combibaan. Ze werken eventueel twee middagen op een andere BSO en /of werken als invalleidster op een peuterspeelzaal of kinderdagverblijf. Hierdoor kan je een baan aanbieden van ongeveer 25 uur per week.

Bron: Kinderopvang Octopus BV – Delft – februari 2007

Leeftijdgerichte activiteiten

Wij zien de tijd die uw kind (kinderen) in de buitenschoolse opvang doorbrengen uitdrukkelijk als vrije tijd. Kinderen kunnen zelf kiezen wat ze willen gaan doen. Met onze activiteiten proberen we zo goed mogelijk aan te sluiten bij de behoeften en interesses van kinderen. We werken met leeftijdgerichte activiteiten omdat kinderen zich in de leeftijd van 4 tot 13 jaar snel ontwikkelen. De grotere kinderen (vanaf 8 jaar) willen vaak meer vrijheid en zelfstandigheid. In samenspraak met de ouders staan wij open voor flexibele oplossingen, zoals een keer bij een vriendje spelen. BSO Zus en Zo fungeert dan incidenteel als uitvalsbasis, waarbij de groepsleiding weet wie waar is en waar uw kind altijd op kan rekenen.

Bron: www.bsozusenzo.nl